

Tôi đọc “Cha Vô Danh” của Phạm Ngọc Lân (06)

Đáy biển mò kim

Trần Việt Hưng

Có một ca khúc, tôi tin chắc rất quen thuộc với nhiều người trong chúng ta, mang tên **The Impossible Dream (The Quest)** mà tôi tạm dịch là **Ước Mơ Bất Khả** (còn có tên là (cuộc) **Vọng Tim**). Đó là một ca khúc khá nổi tiếng của vở nhạc kịch **Man of La Mancha** được trình diễn trên sân khấu **Broadway**¹ và được quay thành phim mang cùng tên do tài tử **Peter O’Toole**² thủ vai chính. Vở nhạc kịch Man of La Mancha được trình diễn lần đầu năm 1965, với **Dale Wasserman**³ viết kịch bản, **Joe Darion**⁴ viết lời ca và **Mitch Leigh**⁵ viết nhạc. Vở nhạc kịch này được dựng lên dựa trên vở kịch **I, Don Quixote** của cùng tác giả Dale Wasserman có câu chuyện gốc lấy từ tác phẩm **Don Quixote**⁶ do **Miguel de Cervantes**⁷ viết vào thế kỷ thứ 17. Ai cũng nhìn Don Quixote như một anh chàng có đầu óc không được bình thường, nhưng biết đâu ở trong cái thế giới đảo điên này, chỉ một mình Don Quixote là tỉnh táo, còn tất cả mọi người chung quanh đều điên loạn? Rồi bỏ qua yếu tố khủng điên đi thì Don Quixote cuối cùng là một người có lẽ sống, có ước mơ, có lý tưởng để rong ruổi đuổi theo, có khát vọng để đi tìm những gì đáng nâng niu, quý trọng.

Lẽ sống, cho dầu đơn sơ, đối với con người như hơi thở, như sinh khí, nên một khi đánh mất, chúng ta sẽ chẳng khác gì một cái xác không hồn biết đi. Vậy mà lẽ sống đôi lúc lại có thể là một ước mơ bất khả, khiến chúng ta phải trả một cái giá thật đắt với bao nhiêu năm tháng, đôi khi là cả cuộc đời, miệt mài long đong tìm kiếm. Ai sinh ra ở thế giới này cũng phải được quyền có hạnh phúc. Nhưng với tác giả Phạm Ngọc Lân, cái hạnh phúc ấy đã bị tước đoạt ngay từ lúc ông chưa được sinh ra. Tại sao lại có thể như vậy? Tại sao lại là mình mà không phải là một người khác? Ưu tư, khắc khoải, nhưng ông không bao giờ oán trách số mệnh. Khi còn nhỏ, khi còn trẻ, ông vượt qua dễ dàng. Trong gian truân, trong quần bách, ông can đảm chịu đựng. Đến khi tuổi đời chùng chắt, cái lẽ sống, cái ước mơ trong ông lại trở dậy, cái khát vọng tìm về nguồn cội của ông lại dâng tràn ngập ngút.

Để ông phải đi tìm. Một cuộc vọng tìm tựa hồ **hải đế lao châm**⁸ (海底撈針). Một cuộc vọng tìm trong vô vọng, bết tắc bủa giăng, nên thoát đầu tác giả Phạm Ngọc Lân chỉ đề cập đến trong hai đoạn viết mà thôi, rồi ông bỏ lửng. Ông bảo ông không hề nản lòng, nhưng tôi biết có những lúc ông thất vọng cùng cực. Tiếng Anh có thuật ngữ (to find a) **needle in a haystack** (tìm cây kim trong đồng rơm) để chỉ một cái gì đó rất khó hay không thể tìm được. Tiếng Việt thì có **mò kim đáy biển**. Tiếng Tàu thì ngược ngạo đổi lại thành **đáy biển mò kim**. Mò kim đáy biển là chuyện bất khả nhưng có là gì so với công cuộc vọng tìm lạc lõng của tác giả Phạm Ngọc Lân, hành trang trong tay ông có gì ngoài một cái tên **Jean Martin** (nghe như tên của một hiệu cà-phê), giữa thế giới 7.7 tỷ⁹ người hôm nay? Thế nhưng có một cái gì đó thôi thúc, có một cái gì đó xui khiến để ông quay trở lại đề tài này, để ông miệt mài tiếp tục công việc tìm kiếm, cho dù ông biết rõ ông nắm chắc phần thua thiệt. Ông là một **Ruy Blas**¹⁰ của thời đại, ông là *con giun đất đã dám yêu thương mơ tưởng ánh sao trời*.

Nhưng ước mơ của ông có gì xa vời cho cam. Ánh sao trời mà ông ấp ủ trong lòng có gì quá đáng? Ông đã khẳng định con người dù trong hoàn cảnh nào cũng có thể tự vươn lên

và tỏa sáng, ông đã chứng minh điều ấy và ông không hề than van hay trách móc, giờ ông chỉ muốn biết mình là ai, cha của ông là người thế nào, anh em, bà con, họ hàng, ai còn, ai mất và họ có chấp nhận ông như một thành viên thân thiết trong gia đình hay không. Cuối cùng ông đã không ngần ngại bắt đầu lại cuộc hành trình đi tìm một câu trả lời cho những câu hỏi về bản thân, về chính mình.

Khi tuổi đời đã khá chông chênh.

Tôi đã đi theo ông trên từng bước đi, để cùng ông *khóc cười theo mệnh nước nổi trôi*¹¹; để cùng ông vui khi ông vui; để cùng ông lo lắng buồn đau khi ông gặp gian nan khốn khó; để tôi thấy tôi những năm tháng đọa đày; để tôi thấy dân tộc tôi dưới tội cùng đau khổ.

Tôi đã đi theo ông xuống tận đáy biển mò kim, để thấy ở dưới ấy có những bãi san hô tuyệt đẹp như một bức tranh muôn màu, muôn sắc; để thấy ở dưới ấy cũng vẫn còn có những mối hiểm nguy rình rập điệp điệp trùng trùng; để thấy ở dưới ấy có quê hương tôi đang đau khổ, quằn quại.

Tôi đã đi theo ông để sẽ mãi nuôi dưỡng một ước mơ, cho dù có là một ước mơ bất khả, để một ngày nào đó chúng tôi sẽ vươn tay chạm tới ánh sao trời, để ông cũng như tôi, sẽ đi đến tận cùng của trái đất, vừa đi vừa lớn tiếng hãnh diện mà khoe rằng chúng tôi là người Việt Nam!

(còn tiếp)

---

¹ **Sân khấu Broadway**, hay còn gọi đơn giản là **Broadway**, quy tụ 41 rạp hát, mỗi rạp có hơn 500 chỗ ngồi, rải rác ở **quận Theater** và **trung tâm Lincoln** dọc theo **đường Broadway**, thuộc **vùng trung tâm Manhattan**, **thành phố New York**.

² **Peter O'Toole** (2/8/1932 – 14/12/2013), là một diễn viên sân khấu và sau đó là điện ảnh, gốc người Ái-Nhĩ-Lan. Ông tốt nghiệp **Royal Academy of Dramatic Art** và bắt đầu hoạt động trong lãnh vực kịch nghệ. Ông thủ vai chính trong tuyệt phẩm **Lawrence of Arabia** (1962).

³ **Dale Wasserman** (2/11/1914 – 21/12/2008), kịch tác gia người Mỹ.

⁴ **Joe Darion** (30/01/1917 – 6/6/2001), chuyên viên viết lời ca cho các vở nhạc kịch của Mỹ, nổi tiếng với nhạc kịch **Man of La Mancha**.

⁵ **Mitch Leigh** (30/1/1928 – 16/3/2014), tên thật là **Irwin Michnick**, là một nhà sáng tác nhạc kịch và một nhà sản xuất nổi tiếng với vở nhạc kịch **Man of La Mancha**.

⁶ **Don Quixote**, nhân vật của tác phẩm mang cùng tên được viết bởi **Miguel de Cervantes**. Ở tuổi trung niên, nhân vật có nguồn gốc ở vùng La Mancha thuộc trung phần nước Tây-Ban-Nha này bị ám ảnh bởi ý tưởng hào hiệp ông ta đọc được trong những cuốn sách nên vác thương và kiếm lên đường, ra tay bênh vực kẻ cô thế và tiêu diệt bạo tàn.

⁷ **Miguel de Cervantes** (29/9/1547 – 22/4/1616), là một nhà văn rất nổi tiếng người Tây-Ban-Nha trong giới văn học quốc gia này. Tác phẩm **Don Quixote** của ông được dịch ra 140 ngôn ngữ và thổ ngữ, chỉ đứng sau cuốn Thánh Kinh Kitô giáo.

⁸ **Hải đở lao châm** (海底撈針) hay **đáy biển mò kim**, là tiêu tựa của bài viết này.

---

⁹ **7.7** tỷ người là dân số thế giới, theo **thống kê tháng 10 năm 2019** của Liên Hiệp Quốc dựa trên dữ liệu của công ty **Worldometers** (<https://www.worldometers.info/world-population/>)

¹⁰ **Ruy Blas**, một vở kịch gồm năm hồi của Victor Hugo được trình diễn lần đầu ngày 8 tháng 11 năm 1838 tại Théâtre de la Renaissance ở Paris. Cho dù được xem là vở kịch hay nhất của nhà văn nổi tiếng này, các buổi diễn chỉ ghi nhận được mức độ thành công trung bình theo các giới quan sát. Câu chuyện xảy ra ở Madrid năm 1699, dưới triều đại vua Charles II kể rằng Ruy Blas, một thường dân hèn mọn, tiếng Việt thường gọi là cùng đinh, đã cả gan đem lòng yêu thương Hoàng Hậu cao sang nên được ví von là *một con giun đất mà dám yêu thương mơ tưởng ánh sao trời* (*histoire d'un ver de terre amoureux d'une étoile*). Bằng vở kịch này, Victor Hugo đã gói gắm một ước vọng cải tổ chính trị.

¹¹ **Khóc cười theo mệnh nước nổi trôi**, một câu hát trong ca khúc **Tình Ca** của **Phạm Duy**.